
Kaderbrief 2023-2026

Inhoudsopgave

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Trends en ontwikkelingen.....	4
3. Macro-economische ontwikkelingen.....	8
4. Begrotingsbeleid	14
5. Geactualiseerde meerjarenraming en beleidsvoorstellen 2023-2026.....	17
6. Tweede begrotingswijziging 2022.....	30

---

1. Inleiding

De kaderbrief is de start van de jaarlijkse beleids- en begrotingscyclus. In deze kaderbrief wordt een visie op de financiële ontwikkelingen geschetst. Aan de hand van deze visie vraagt het college aan Provinciale Staten de financiële kaders vast te stellen voor de komende begroting 2023 en de meerjarenraming 2023-2026.

In de kaderbrief analyseren wij de autonome ontwikkelingen van de belangrijkste inkomstenbronnen van de provincie, zoals het provinciefonds en de opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Daarnaast brengen we de autonome ontwikkelingen in de uitgaven van de provincie in beeld.

Bij het opstellen van deze kaderbrief is sprake van grote onzekerheid over de macro economische ontwikkelingen. De beperkende maatregelen, die nodig waren om de coronacrisis te bestrijden, en de Russische inval in Oekraïne leiden tot een instabiele macro economische situatie die zich lastig laat voorspellen. Naast onnoemlijk menselijk leed en grote vluchtelingenstromen schaadt de oorlog in Oekraïne de wereldhandel, waardoor de negatieve effecten van de coronacrisis nog eens worden versterkt. Dit merken we ook in Noord-Holland. De energieprijzen zijn tot ongekende hoogte gestegen, de inflatie is flink toegenomen en bouwprojecten staan onder druk door de beperkte beschikbaarheid van grondstoffen en de sterke toename van de prijzen van deze grondstoffen.

De genoemde onzekerheden op macro economisch gebied kunnen de begroting van de provincie in sterke mate beïnvloeden. Wij hebben er daarom voor gekozen terughoudend te zijn met het opnemen van nieuw beleid en nieuwe projecten/activiteiten in deze kaderbrief. Door prudent financieel beleid te voeren kunnen wij een financieel kader presenteren met een positief saldo. Dit biedt ons als provincie enige flexibiliteit om financiële tegenvallers op te vangen en dit maakt ons wendbaar om in te kunnen spelen op urgente opgaven wanneer deze zich voordoen.

Wel maken we voor uw Staten inzichtelijk welke voorstellen op tafel hebben gelegen waar het positieve begrotingssaldo ook voor ingezet zou kunnen worden. Wij zullen deze voorstellen, voorzien van een toelichting, ter informatie aan uw Staten toezenden voor de behandeling van de kaderbrief in de commissies.

De opbouw van deze kaderbrief is als volgt: hoofdstuk twee beschrijft de belangrijkste trends en ontwikkelingen. Hoofdstuk drie gaat in op de belangrijkste macro-economische ontwikkelingen. Hoofdstuk vier bevat de belangrijkste items met betrekking tot het provinciale begrotingsbeleid. Hoofdstuk vijf presenteert het geactualiseerde meerjarige financiële kader voor de jaren 2023 t/m 2026. In dit hoofdstuk vindt u tevens een inhoudelijke onderbouwing voor het opnemen van de voorstellen in de begroting 2023. In hoofdstuk zes staan de mutaties die deze voorstellen met zich meebrengen voor het lopende begrotingsjaar 2022.

Naast deze kaderbrief waarin we een meerjarig financieel kader presenteren, brengen we dit jaar een perspectiefnota uit waarin we een meer verdiepende analyse uitvoeren op de trends en ontwikkelingen die wij op ons af zien komen en de impact hiervan op de provinciale financiële huishouding op de lange termijn.

---

2. Trends en ontwikkelingen

2.1 Laatste jaar uitvoering coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken.

Volgend voorjaar zijn de Provinciale Statenverkiezingen. Dit is dus het laatste jaar dat wij uitvoering geven aan ons coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken!* Uit de midterm review, die we vorig jaar hebben uitgevoerd, blijkt dat we tot dusverre goed op koers liggen om onze provinciale doelstellingen te realiseren. Tegelijk leven we in turbulente tijden en staan we voor de uitdaging om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, zoals de oorlog in de Oekraïne, stijgende grondstofprijzen en inflatie.

We leven in turbulente tijden vol plotselinge veranderingen. De beperkende maatregelen, die nodig waren om de coronacrisis te bestrijden, hebben we nog maar kort achter ons gelaten. Toch is nog niet zeker of de pandemie nu echt voorbij is. Naast sociale en maatschappelijke gevolgen heeft de crisis ook grote economische effecten. De Noord-Hollandse economie is zwaar geraakt, maar heeft zich ook weer snel weten te herstellen. De economische groei bedroeg in 2021 5% en voor 2022 voorspelt het Centraal Planbureau een groei van 3,6%. De arbeidsmarkt toont zich in onze provincie ook zeer veerkrachtig. Op dit moment bestaat er in veel sectoren alweer een nijpend tekort aan arbeidskrachten.

Tegelijk heeft de coronacrisis ook negatieve economische gevolgen. De productieketens zijn verstoord en de prijzen van grondstoffen zijn sterk gestegen. De voedselzekerheid lijkt niet direct in gevaar te komen en het is belangrijk om te blijven inzetten op verduurzaming van de landbouw. De energieprijzen zijn tot ongekende hoogte gestegen en de inflatie is flink toegenomen. De meeste landen hebben hun schulden laten oplopen om de coronamaatregelen te financieren. De Russische inval in de Oekraïne versterkt deze processen. In korte tijd heeft dit conflict zich ontwikkeld tot de grootste oorlog in Europa na 1945. Naast onnoemlijk menselijk leed en grote vluchtelingenstromen, schaadt deze oorlog de wereldhandel, waardoor de negatieve effecten van de coronacrisis nog eens worden versterkt. Dit merken we ook in Noord-Holland. Het aantal vluchtelingen neemt toe. Bouwprojecten staan onder druk omdat de prijs van grondstoffen sterk toeneemt.

Tegen deze achtergrond blijft het nieuwe regeerakkoord toch ook zeer bepalend voor onze provinciale opgaven. Het Rijk zet vol in op wonen, klimaat en stikstof. De kabinetsambities zijn hoog en de landelijke doelstellingen worden in het akkoord flink op aangescherpt. Deze drie opgaven raken aan onze provinciale rol in de ruimte. Hier gaan wij over en het is onze verantwoordelijkheid om deze opgaven samen met onze partners te realiseren. Wij staan als provincie voor de uitdaging om 'de grootste verbouwing van Nederland' de komende jaren vorm te geven. Dit is geen vrijblijvend proces. Rijk en provincies leggen de doelstellingen op het terrein van wonen, klimaat en het landelijk gebied per provincie in prestatieafspraken vast. Vervolgens werken de provincies met alle betrokken partners deze plannen in gebiedsprocessen verder uit.

Deze 'rol in de ruimte' is onze kerntaak als middenbestuur en wij kijken er naar uit om deze opgaven vorm te geven. Dit zijn de komende jaren en waarschijnlijk ook daarna onze belangrijkste doelstellingen. Het behalen daarvan zal niet makkelijk zijn, want de ruimte is schaars en we zullen keuzes moeten maken. Ook zijn er een aantal knelpunten die het lastig maken om de puzzel te leggen. Een belangrijke belemmering is de netcongestie. Het stroomnetwerk is overbelast, waardoor er te weinig ruimte is om nieuwe woonwijken van stroom te voorzien. Veel van de duurzame energie, die we in de RES'en gaan opwekken, kan nu niet aan het net teruggeleverd worden. Daarnaast is ook de stikstofruimte beperkt. De biodiversiteit staat

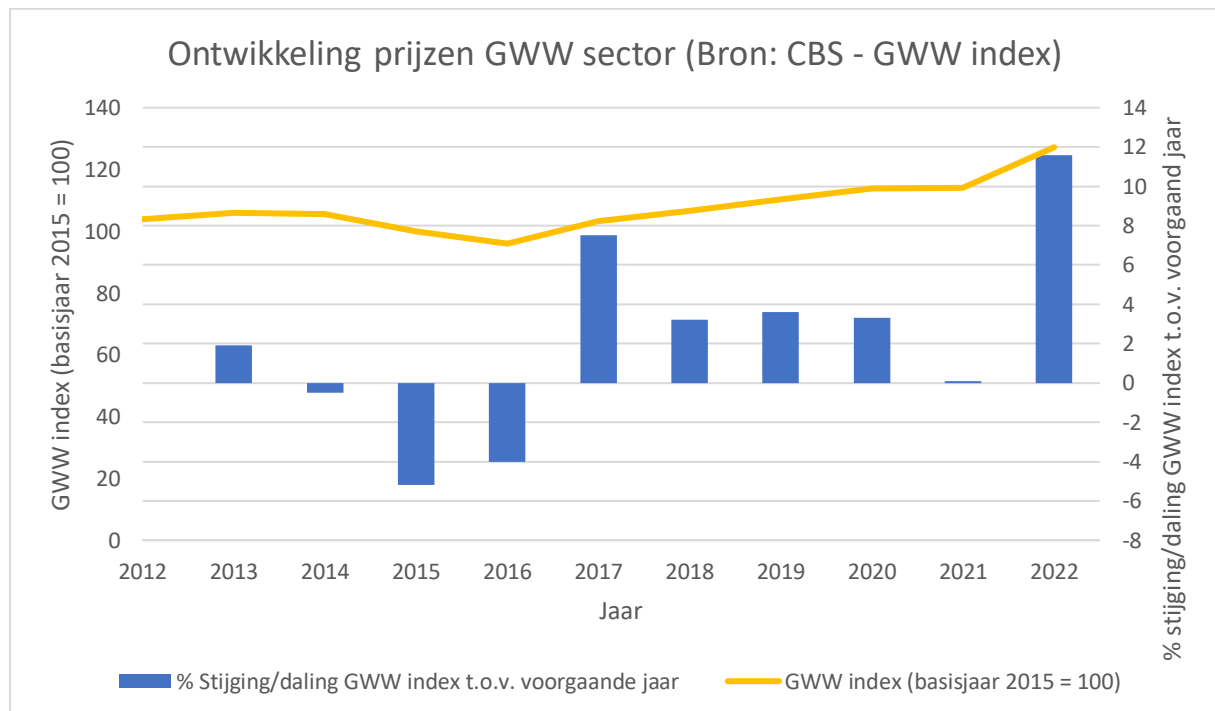
onder druk en er is te weinig ruimte voor woningbouw, infrastructuur en economische ontwikkeling. De verduurzaming van de industrie dreigt vertraging op te lopen.

Veel van deze belemmeringen kunnen we als provincie niet zelfstandig oplossen, omdat andere partijen hiervoor verantwoordelijk zijn. Met name het Rijk is van groot belang als het gaat om financiering, normering en wet- regelgeving. Het is daarom cruciaal dat we heldere afspraken met het Rijk maken. Deze onderhandelingen voeren we op dit moment. Onze inzet in deze gesprekken is niet alleen om prestatieafspraken over wonen, klimaat en het landelijk gebied te maken, maar ook om de benodigde randvoorwaarden in te vullen, waarvoor het Rijk verantwoordelijk is.

We hebben ook in de komende collegeperiode een grote verantwoordelijkheid om onze unieke rol in de ruimte vorm te geven en de ambities uit het coalitieakkoord op het terrein van wonen, klimaat en landelijk gebied vorm te geven. De hierboven beschreven onzekerheden zullen echter ook zijn effect hebben op de wijze waarop we deze ambities waar kunnen maken. We zullen keuzes moeten maken. Zowel in de ruimte, als ook financieel. En over deze keuzes kan de kiezer zich volgend jaar, bij onze eigen Statenverkiezingen, alvast uitspreken.

2.2 Ontwikkelingen grond-, weg-, en waterbouw

Ontwikkelingen in de grond-, weg-, en waterbouw (GWW) markt hebben een grote impact op de provincie vanwege onze verantwoordelijkheid voor het het beheer, onderhoud, vervanging en de verbetering van de provinciale infrastructuur. Door de COVID-19-pandemie was er al sprake van fors stijgende prijzen en schaarste van sommige materialen in deze sector. Door de oorlog in Oekraïne wordt dit nog eens versterkt. Als belangrijkste effecten zien wij sterk stijgende energieprijzen en schaarste aan grondstoffen. Daarnaast is er momenteel een schaarste aan personeel. Onderstaande grafiek geeft een beeld van de prijsontwikkelingen in de GWW-sector.

* De prijsindexcijfers zijn tot en met 2020 definitief. De overige prijsindexcijfers zijn voorlopig

In 2021 zijn de prijzen in de grond-, weg- en waterbouw (GWW) met gemiddeld 11,5% gestegen. Daar bovenop stijgt o.a. de staalprijs verder en is er ook sprake van schaarste en slechte

leveringsbetrouwbaarheid. De onzekerheden over de ontwikkelingen op de wereldmarkt leiden tot veel spanning in de markt, zowel bij aannemers als opdrachtgevers.

De genoemde prijsstijgingen en schaarste aan grondstoffen kunnen bij een gelijkblijvend investeringsvolume vanuit opdrachtgevers leiden tot een verlaging van de totale realisatie- en personele capaciteit in de GWW-markt om opdrachten uit te voeren. Dit vormt een risico voor het behalen van de provinciale ambities/doelstellingen waarbij we samenwerken met (of opdrachtgever zijn voor) partijen in deze markt. Dit risico wordt groter naarmate de tijd voortschrijdt en de situatie ongewijzigd blijft. Voor de korte termijn zal binnen lopende projecten naar oplossingen gezocht worden, en ook bij nieuwe aanbestedingen zal goed naar het risicoprofiel en indexeringsregelingen in de contracten gekeken worden. Met andere opdrachtgevers wordt samengewerkt om tot afgewogen handelingsperspectieven voor de wat langere termijn te komen.

2.3 Ontwikkelingen provinciale inkomsten

De belangrijkste inkomsten voor de provincie Noord-Holland betreffen de uitkering vanuit het Rijk via het provinciefonds en de heffing van de provinciale opcenten over de motorrijtuigenbelasting.

Provinciefonds

De inkomsten die de provincie ontvangt van het Rijk via het provinciefonds bewegen mee met de totale rijksuitgaven via de zogenoemde trap op- trap af systematiek. De relatie tussen de rijksuitgaven en het provinciefonds is in de jaren 2020-2021 tijdelijk stopgezet vanwege de corona maatregelen die tot een omvangrijke toename van de Rijksuitgaven in deze jaren hebben geleid. In 2022 is de trap-op-trap af systematiek weer van kracht. De verwachte inkomsten via het provinciefonds nemen de komende jaren toe. Deze toename in het provinciefonds komt voort uit de doorwerking van het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' waarin forse investeringen op met name de thema's energietransitie, stikstof, onderwijs en wonen zijn aangekondigd. Deze investeringen op Rijksniveau leiden via de trap-op-trap-af systematiek tot een hoger accres en dus tot een hogere verwachte uitkering vanuit het provinciefonds.

In de op 6 april jl. gepubliceerde maartbrief van het provinciefonds heeft het Rijk een eerste doorrekening van het coalitieakkoord op het provinciefonds gepresenteerd. Voor de provincie Noord-Holland gaat het om bedragen van € 11 mln. in 2023 oplopend tot € 23 mln. in 2025. Daarna daalt de uitkering weer omdat de extra financiële impulsen op Rijksniveau vanuit het huidige coalitieakkoord dan aflopen en dus via de trap op trap af systematiek ook de uitkering via het provinciefonds. Voor de ramingen in de maartbrief geldt een hogere mate van onzekerheid dan voor de reguliere circulaire van het Rijk. De maartbrief bevat nadrukkelijk een eerste raming voor de omvang van het provinciefonds die nog verder uitgewerkt dient te worden door het Rijk in de meicirculaire. Daarnaast kunnen de huidige voorbereidingen op Rijksniveau voor de Rijksbegroting 2023 de totale rijksuitgaven, en daarmee dus de uitkering van het provinciefonds, nog beïnvloeden.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

Voor de inkomsten vanuit de heffing van provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting spelen een tweetal ontwikkelingen.

Op korte termijn speelt de compensatie vanuit het Rijk voor de gedeerde inkomsten door de (gedeeltelijke) MRB-vrijstelling op (deels) elektrische voertuigen. De minister van BZK heeft toegezegd dat voor het dossier 'Gederde opcenten als gevolg van vrijstelling MRB elektrische voertuigen provincies' gespreid over drie jaar €372 miljoen beschikbaar wordt gesteld (€124

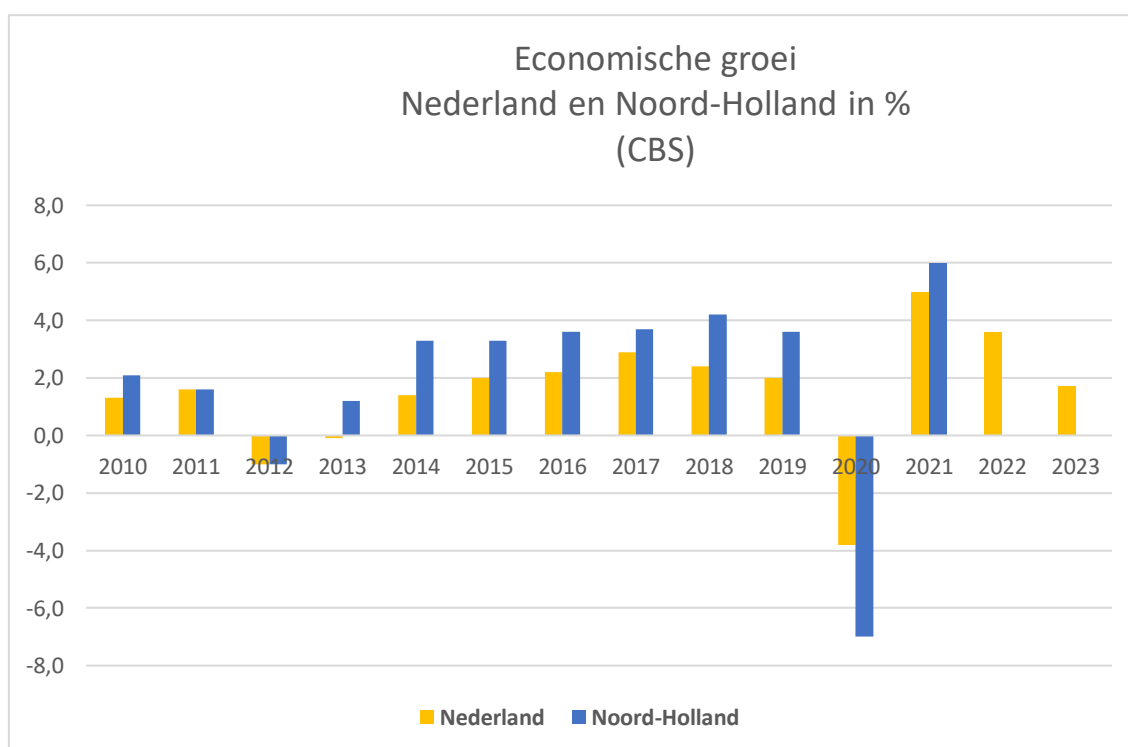
miljoen per jaar in de jaren 2022-2024). Hiermee volgt het Rijk het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Ook voor de verdeling van dit bedrag over de provincie heeft de ROB een advies uitgebracht. In IPO verband is overeenstemming over deze verdeling. Dit leidt tot een compensatie voor Noord-Holland van ruim € 15 mln. Deze compensatie geldt voor de periode van 4 jaar. In onze begroting verwerken wij dit bedrag structureel omdat wij ervan uitgaan dat bij het eindigen van de compensatieregeling voorzien zal zijn in een alternatieve oplossing. Dit kan dan als gevolg van het afschaffen van het 0-tarief voor elektrische auto's, door additionele compensatie van het Rijk of door de invoering van een alternatief belastinggebied.

Op de langere termijn heeft de door het Rijk aangekondigde invoering van Betalen naar Gebruik na 2025 grote invloed op de provinciale inkomsten. Door deze invoering is de kans groot dat de motorrijtuigenbelasting (MRB) geheel of gedeeltelijk komt te vervallen en daarmee ook de grondslag voor de provinciale opcenten. We zijn als provincies, via het IPO, in overleg met Rijk over de gevolgen van deze wijziging en over wat kansrijke alternatieve provinciale belastingen zouden kunnen zijn. Unaniem erkend uitgangspunt daarbij is dat het belastinggebied een solide basis moet hebben en houden. De verwachting is dat er meer duidelijkheid over de uitwerking en de invoering (tijdpad) van een alternatief belastinggebied komt in door de minister van BZK aangekondigde 'contourennota'.

3. Macro-economische ontwikkelingen

3.1 Conjunctuurbeeld en vooruitzichten economie

De Nederlandse economie, en daar binnen de Noord-Hollandse economie, heeft zich in 2021 sterk hersteld ten opzichte van jaar daarvoor. Als gevolg van de maatregelen tegen het coronavirus, kromp de Nederlandse economie in 2020 met 3,8%. Noord-Holland liet in dat jaar de grootste krimp zien van alle provincies (-7%). Het BBP van Nederland groeide in 2021 met 5%. De eerste berekeningen van het CBS laat een economische groei zien van 6% van het BRP (bruto regionaal product) voor onze provincie in 2021. Het herstel van de Noord-Hollandse economie was dus bovengemiddeld ten opzichte van de Nederlandse economie, maar is nog wel 2% kleiner dan het niveau van 2019 vóór de coronacrisis. Zowel krimp als groei zijn te verklaren door de specifieke sectorstructuur van onze provincie. Noord-Holland heeft een bovengemiddeld aandeel in sectoren die het meest getroffen zijn in de coronacrisis en die ook weer snel herstellen na de crisis. Het gaat om de sectoren horeca, zakelijke dienstverlening, vervoer en transport, detailhandel, toerisme en cultuur. Ook hebben we gezien dat het flexibele deel van de arbeidsmarkt, die in onze provincie oververtegenwoordigd is, de economie kwetsbaar kan maken in tijden van crisis, maar ook een extra impuls kan geven aan herstel. Tenslotte is Noord-Holland bijzonder door de aanwezigheid van de nationale luchthaven Schiphol. Het stilvallen en weer op gang komen van de luchtvaart heeft ook sterke effecten op de Noord-Hollandse economie, met name in de gemeente Haarlemmermeer.

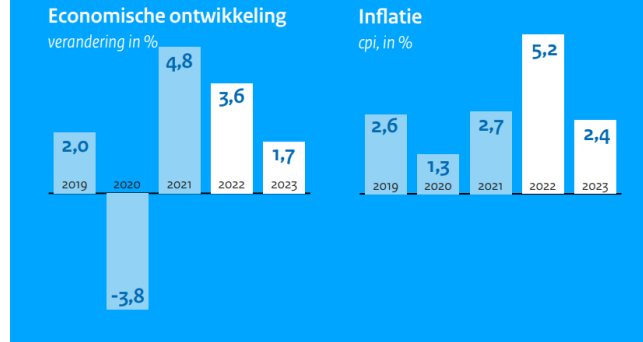

* Voor 2021 betreffen dit de voorlopige cijfers en voor de jaren daarna de ramingen van het CPB.

Voor 2022 en 2023 blijven de vooruitzichten voor de economie erg onzeker. Het Centraal Plan Bureau (CPB) heeft in maart 2022 hierover [gepubliceerd](#). De belangrijkste onzekerheden zijn de gevolgen voor de Nederlandse economie van de oorlog in Oekraïne en de handelsbeperkingen voor Rusland, de ontwikkeling van de inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt. Alles in beschouwing nemende, voorziet het CPB een BBP groei van 3,6% in 2022 en 1,7% in 2023.

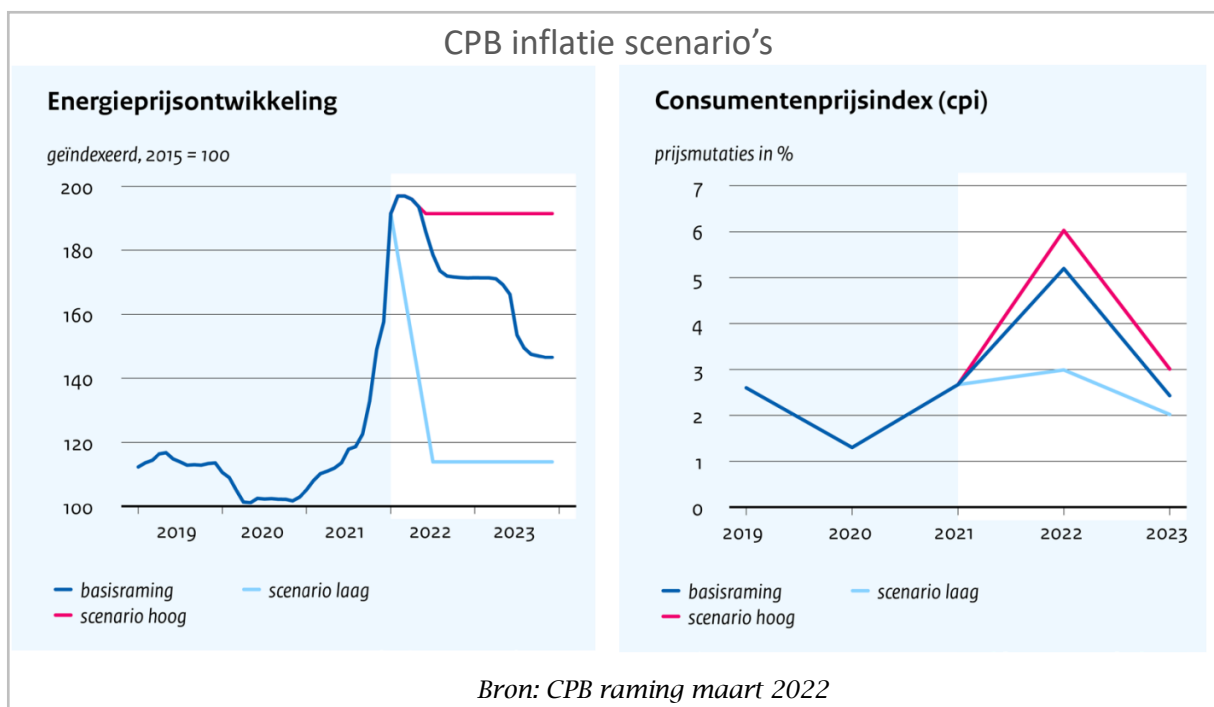

De oorlog in Oekraïne leidt tot veel leed en ook tot onzekerheid. Hogere energieprijzen werken ongelijk door in koopkracht. Tegelijkertijd groeit de Nederlandse economie en blijft de arbeidsmarkt krap.

Bron: CPB - Centraal Economisch Plan maart 2022

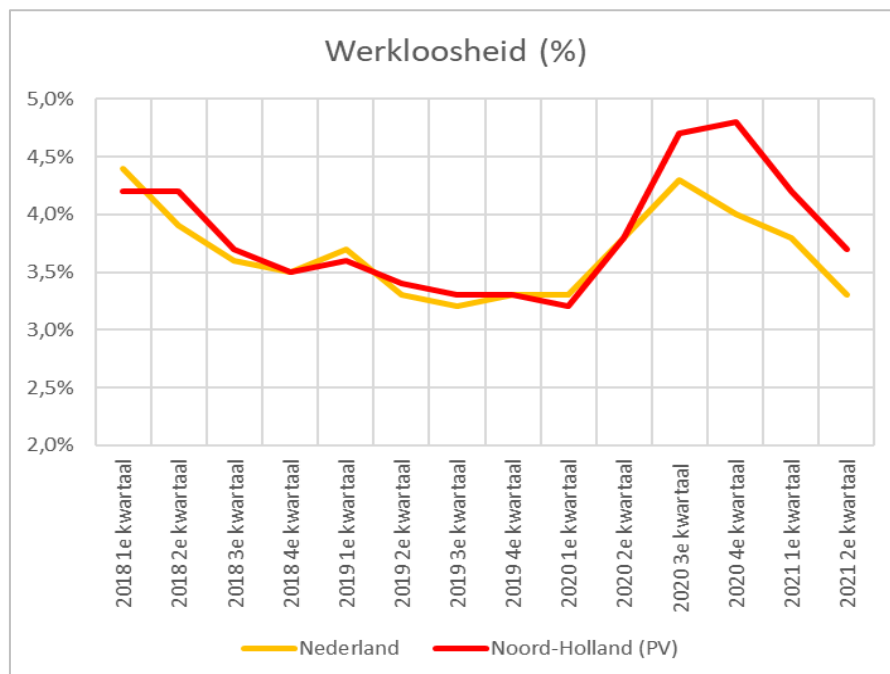
De situatie in Oekraïne is boven alles een humanitaire ramp. De economische effecten ervan zien we vooral in de hogere energieprijzen. Deze hebben direct effect op de koopkracht van burgers en kunnen indirect leiden tot nog hogere inflatie, omdat producenten de sterk gestegen energieprijzen waarschijnlijk zullen compenseren door hogere prijzen voor hun producten te berekenen. De inflatie was in 2021 al sterk opgelopen als gevolg van de schokeffecten van de lockdowns op producenten en wereldwijde supply chains. Omdat Rusland en Oekraïne met uitzondering van de invoer van Russisch olie en gas geen grote handelspartners van de EU zijn, zal de economisch schade relatief beperkt blijven. De handel met beide landen ligt onder de 3% van de totale Nederlandse handel. De Nederlandse uitvoer naar Rusland bestaat vooral uit machines en in mindere mate farmaceutische producten en bloemen. De Nederlandse invoer uit Oekraïne bestaat voor zo'n 75% uit granen. Op macroniveau lijkt de schade beperkt, maar individuele bedrijven kunnen wel getroffen worden. De oorlog leidt daarnaast tot veel onzekerheid op internationale markten wat verder prijsopdrijvend kan werken en minder consumentenvertrouwen wat kan leiden tot lagere consumptie.

Het CPB gaat er in haar scenario's vanuit dat de effecten van de coronapandemie op de economie de komende jaren beperkt zullen blijven. Het krachtige herstel in 2021 heeft laten zien dat het niet waarschijnlijk is dat de maatregelen tegen corona structurele effecten zullen hebben op het BBP. De coronacrisis kan wel verschuivingen in de sectorstructuur veroorzaken door versnelde digitalisering, verminderde investeringskracht van getroffen sectoren of verschuivingen in de arbeidsmarkt.

3.2 Werkloosheid

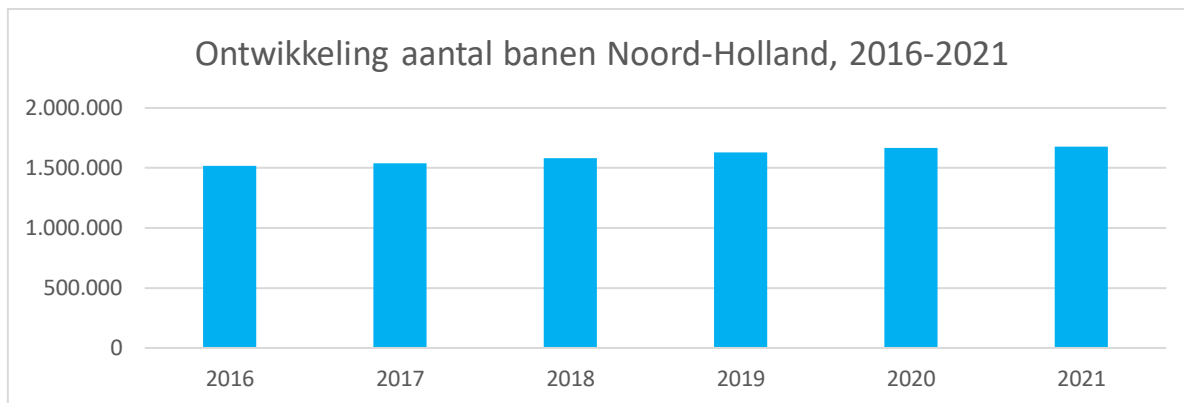
Sinds 2014, het laagste punt bij de vorige crisis, is de werkloosheid in Nederland van bijna 8% continu gedaald. Met respectievelijk 3,3% en 3,2% lag de werkloosheid in Nederland en Noord-Holland begin 2020 op het laagste niveau ooit. Eind 2020 echter, was door de coronamaatregelen het werkloosheidspercentage gestegen naar 4,8% in Noord-Holland en 4% in Nederland. In 2021 herstelde de economie zich sterk en daalde de werkloosheid in Noord-Holland naar 3,7%. Dat is nog wel iets hoger dan in heel Nederland (3,3%).

Bron: CBS, bewerking: Corona Impact Monitor Noord-Holland

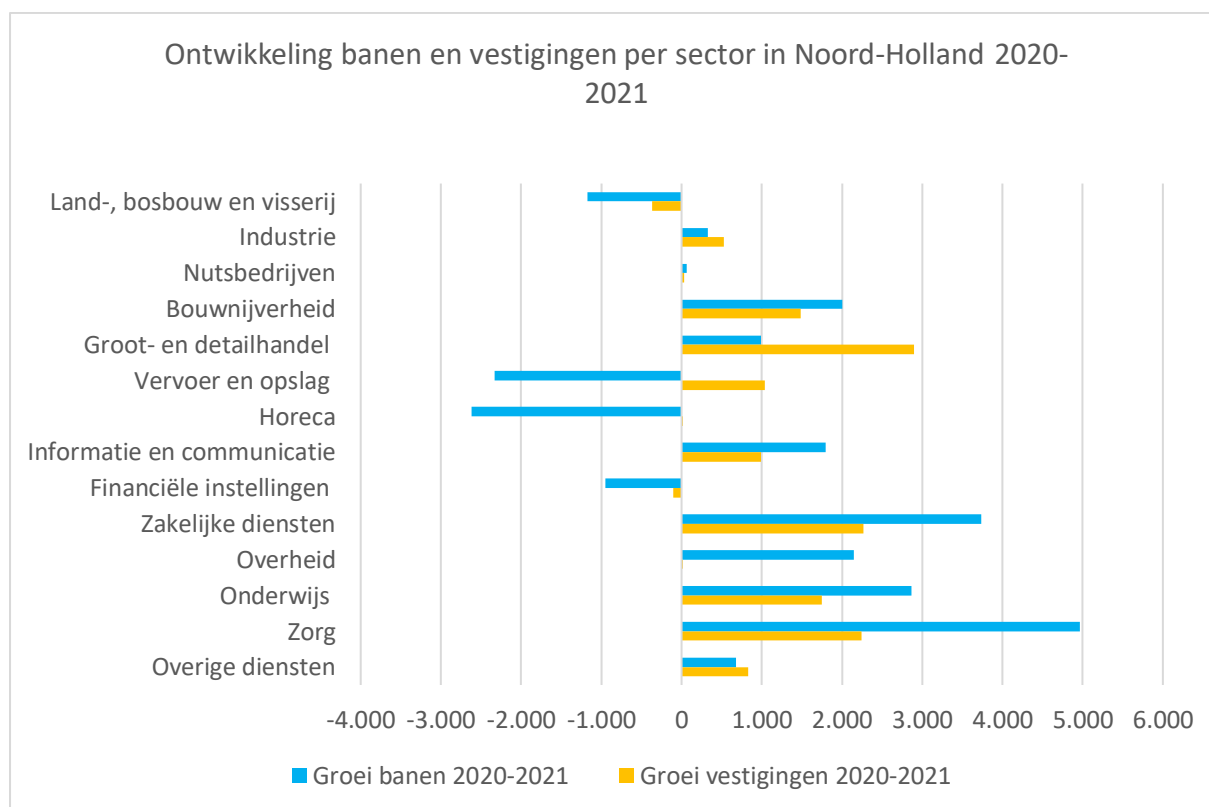
3.3 Werkgelegenheid en vacatures

In 2021 telde Noord-Holland 1.679.300 banen. Dit is een groei van 0,7% in vergelijking met 2020. De groei van het aantal banen is tussen 2021 en 2020 minder groot in vergelijking met de voorgaande jaren.

Bron: LISA

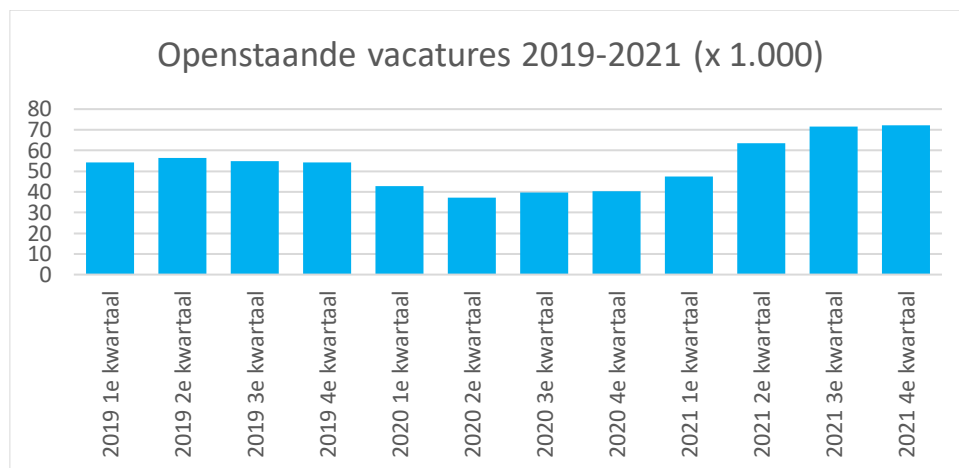
In 2021 had Noord-Holland 387.900 bedrijfsvestigingen, een stijging van 3,6% ten opzichte van 2020. Het aantal vestigingen neemt al jarenlang harder toe dan de werkgelegenheid door de sterke groei van zelfstandige ondernemers.

Als we inzoomen op de ontwikkeling tussen 2020 en 2021 is in meer sectoren het aantal banen afgenomen (figuur 3.6). In de land, bosbouw en visserij (-5%), vervoer en opslag (-2%), horeca (-2%) en in financiële instellingen (-1%) is het aantal banen afgenomen. In de zorg is het aantal banen

absoluut het meeste gestegen met bijna 5.000 (+2%). In de overheid is het aantal banen relatief het meeste gestegen met ruim 2.000 banen (+3%).

Het CBS rapporteert over het aantal openstaande vacatures naar sector per kwartaal. Het aantal openstaande vacatures is een belangrijke conjunctuurindicator. Het aantal vacatures liep in Noord-Holland weer op in 2021 en is op een hoger niveau dan in 2019 (figuur 4.1). Ditzelfde beeld is terug te zien in het aantal vacatures naar sector (figuur 4.2). De opvallendste uitzondering hierop is de terugval in vacatures in de horeca tussen het 3^e en 4^e kwartaal van 2021. Een groot deel hiervan zal verklaard kunnen worden door de sluiting van de horeca als coronamaatregel in het najaar van 2021. In de handel (+6.800 vacatures) en in de zakelijke dienstverlening (+6.100) is het aantal vacatures het meest toegenomen tussen het 4^e kwartaal 2020 en het 4^e kwartaal van 2021.

Bron: CBS

3.4 Ontwikkeling brede welvaart Noord-Holland

De nadruk in dit hoofdstuk ligt vanwege de directe relatie tussen de economie en de provinciale financiën op de macro economische ontwikkelingen. Voor de ontwikkeling van de brede welvaart in Noord-Holland verwijzen wij naar de Brede Basismonitor Noord-Holland. Deze monitor is voor het eerst uitgebracht in 2021 en zal jaarlijks worden geactualiseerd. Naast materiële welvaart (economische groei) monitoren we hierbij ook zaken als gezondheid, onderwijs, sociale cohesie, bereikbaarheid, ruimte en wonen, natuur en klimaat.

Deze brede-welvaartbenadering past bij de ambitie van de provincie om in de toekomst de balans tussen economische groei en leefbaarheid te versterken. De Brede Basismonitor functioneert als een trendmonitor en is geen beleidsmonitor. Het signaleert ontwikkelingen om deze eventueel te agenderen. Het doel is om de grotere beleidsvraagstukken in een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken.

De monitor probeert de data zo veel mogelijk objectief weer te geven, maar de interpretatie is toch subjectief omdat deze afhankelijk is van de maatschappijvisie van de waarnemer. Om toch enige duiding te geven aan de monitor, wordt door middel van een kleurcode (rood voor negatief en groen voor positief) de monitor inzichtelijk gemaakt. We noemen hier alleen de belangrijkste negatieve (donkerrode) en positieve (donkergroene) indicatoren. Voor een volledig beeld van alle indicatoren verwijzen we naar de [Brede Basismonitor Noord-Holland](#).

Negatief (donkerrode indicatoren):

- **Werkloosheid** is in 2020 meer gestegen in Noord-Holland dan in Nederland totaal. Dit komt overeen met de veel sterkere economische krimp van de provincie ten opzichte van Nederland vanwege de coronamaatregelen. Dit komt door onze specifieke sectorstructuur.
- Het aantal **passagiers op Schiphol** is in 2020 zeer sterk gedaald t.o.v. 2019 door de coronamaatregelen.
- Het **woningtekort** in Noord-Holland (4,8% tekort) is beduidend hoger dan streefnorm van 2% van het Rijk. De trend is overigens dat dit percentage daalt.
- De **betaalbaarheid van woningen** daalde fors naar 35% in 2018 (was in 2015 nog 54%). Recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar.
- Het percentage **bebouwd terrein** (het percentage van Noord-Holland dat bebouwd is) is 17,1%, in Nederland is dit 10,7%.
- De **biodiversiteit** (gebaseerd op Living Planet Index) is in Noord-Holland gedaald naar 88,2 terwijl dit in Nederland 101,4 is.
- Het aantal **ha's natuur per inwoner** is in Noord-Holland 11 ha per inwoner terwijl dat in Nederland gemiddeld 30 ha per inwoner is.
- De **fijnstof** emissies zijn in Noord-Holland groter dan gemiddeld in andere provincies. De trend is overigens dalend.
- Het totale **energieverbruik** is in Noord-Holland groter dan gemiddeld in andere provincies. De trend is ook stijgend.
- Het risico op **overstromingen** is in Noord-Holland groter en impactvoller dan andere provincies. Dit geldt overigens wel voor alle kustprovincies.

Positieve (donkergroene) indicatoren:

- Het **bruto regionaal product** per hoofd bevolking (de omvang van de economie in Noord-Holland per hoofd bevolking) is met 62.000 euro de grootste van alle provincies.
- De **werkgelegenheid** (berekend als de verhouding tussen beroepsbevolking en banen) is met 106,5% de hoogste van alle provincies.
- Het **opleidingsniveau (hoog)**: het aandeel van hoger opgeleiden (HBO of hoger) is op Utrecht na de hoogste van alle provincies.
- Het **aantal reizigers per trein** is in onze provincie hoog en stijgt ook sterk.
- De **goederenoverslag** in het Noordzeekanaalgebied is tussen 2010 en 2019 gegroeid met 12%. NB: recentere cijfers ontbreken en dus weten we impact van corona op deze cijfers nog niet.
- De totale **plancapaciteit wonen** is relatief hoog in Noord-Holland en is in 2021 ook toegenomen met 6.000 woningen.
- De **fosfaatuitscheiding landbouw** is in Noord-Holland lager dan gemiddeld in andere provincies en neemt ook verder licht af.
- De **stikstofuitscheiding landbouw**: Noord-Holland behoort tot de provincies met een lagere dan gemiddelde stikstofuitscheiding. De trend is gelijkblijvend.

---

4. Begrotingsbeleid

De robuustheid en houdbaarheid van de provinciale financiën blijven onverminderd de aandacht houden. De in vorige kaderbrieven vastgestelde financiële beleidskaders blijven van kracht. Daarom benoemen wij deze in dit hoofdstuk expliciet.

4.1 Robuust begrotingsbeleid

Ons college van GS staat voor een gedegen, robuust financieel beleid. Het realiseren van een sluitende begroting en meerjarenraming is dan ook een belangrijke doelstelling. Daartoe zijn de volgende algemene uitgangspunten toegepast voor de financiële opzet van deze kaderbrief:

- duurzaam structureel en reëel evenwicht;
- geen belastingverhoging;
- alleen noodzakelijke indexering van budgetten;
- nieuw beleid alleen in overeenstemming met de beschikbare middelen.

4.1.1 Duurzaam structureel en reëel evenwicht

Ons college staat voor een begroting die duurzaam structureel en reëel in evenwicht is. Dit betekent dat structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten en dat de incidentele lasten gedekt moeten worden door incidentele of structurele baten. Indien dit niet het geval is wordt ook de meerjarenraming hierop getoetst. De term reëel heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren-)ramingen.

Om dit evenwicht te waarborgen en duurzaam te behouden hanteren wij de volgende begrotingsregels:

- een reëel sluitende begroting voor het begrotingsjaar en een reëel sluitende meerjarenraming;
- de risico's die de provincie loopt staan in verhouding tot het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit;
- realistisch geraamde uitgaven en inkomsten, met een transparant onderscheid tussen incidentele en structurele lasten en baten.

Voor de houdbaarheid van de provinciale financiële positie is het belangrijk om op langere termijn een structureel sluitende begroting te houden, waarin incidentele dekkingsmiddelen geen bepalende factor zijn, maar naar beschikbaarheid gebruikt worden voor incidenteel beleid.

Het uitgangspunt "Duurzaam structureel en reëel evenwicht" is in overeenstemming met het toetsingscriterium van het ministerie van BZK. Wij stellen Provinciale Staten voor met de overige uitgangspunten in te stemmen.

4.1.2 Geen belastingverhoging

Het maximumpercentage opcenten dat wij mogen heffen is per 1 januari 2022 verhoogd van 116,8 in 2021 naar 118,4 in 2022. Met het huidige niveau van de opcenten (67,9) komt de onbenutte belastingcapaciteit voor 2022 uit op € 170,4 miljoen (in 2021 € 162,1 miljoen). Dit biedt een theoretische ruimte om de inkomsten van de provincie te verhogen en daarmee eventueel dreigende begrotingstekorten te dichten. Hiervan is op dit moment geen sprake. In deze Kaderbrief zijn wij uitgegaan van een ongewijzigd opcententarief in de komende jaren. Het tarief in Noord-Holland blijft hiermee het laagste in Nederland.

Provincie	2022	2021*
Noord-Holland	67,9	
Utrecht	77,5	74,9
Limburg	79,1	77,9
Noord-Brabant	79,6	78,4
Overijssel	79,9	
Flevoland	82,2	81,4
Zeeland	82,3	89,1
Friesland	87	
Gelderland	90,6	89,5
Zuid-Holland	91,8	90,4
Drenthe	92	
Groningen	94,5	93,3

* Om inzichtelijk maken welke tarieven zijn gewijzigd is geen waarde in de kolom 2021 ingevuld wanneer het opcenten tarief tussen 2021 en 2022 niet is gewijzigd.

Bron: Provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting 2022 (ANWB)

4.1.3 Toepassen van indexering op provinciale budgetten

Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen, wordt door de provincie indexering toegepast. Via een stelpost in de begroting worden de hiervoor benodigde budgetten gereserveerd. Hierin wordt rekening gehouden met een indexering voor de volgende onderdelen:

- de beheer en onderhoudskosten voor infrastructuur;
- de capaciteitskosten en de materiële overheadkosten;
- de bijdragen aan omgevingsdiensten en recreatieschappen;
- de OV-consessies;
- de fractievergoedingen

Voor het realiseren van deze indexeringen wordt de stelpost prijscompensatie gehanteerd. Waar de indexatie de afgelopen jaren stabiel was, leiden de macro economische ontwikkelingen op dit moment tot een minder stabiel beeld met forse prijsstijgingen. Op basis van de nu beschikbare informatie leidt dit in 2022 tot een structureel groter beslag van de stelpost prijsstijgingen op de provinciale begroting. Er is op dit moment veel onzekerheid over hoe de prijzen zich in de toekomst gaan ontwikkelen. In de provinciale begroting hanteren we voor de indexatie ontwikkelingen de CPB-ramingen als uitgangspunt.

4.2 Begrotingsrechtmatigheid

De provincie Noord-Holland beschikt over verschillende reserves die gezamenlijk een aanzienlijk vermogen omvatten. Het is van belang dat op deze reserves een goede monitoring plaatsvindt en dat er duidelijke en transparante spelregels geformuleerd zijn, zodat het beschikbare vermogen optimaal aangewend kan worden. Wij hanteren daarom de volgende beleidsregels voor stortingen in en onttrekkingen aan reserves.

Storting in reserves:

In de jaarrekening doen wij toevoegingen aan een reserve tot het bedrag dat via de begroting of begrotingswijzigingen door PS gedurende het begrotingsjaar is geaccordeerd. Daarnaast storten wij bij de jaarrekening de nog niet geraamde bijdragen van derden voor projecten in de reserve waaruit de dekking van het project plaatsvindt.

Onttrekking aan reserves:

In de jaarrekening verwerken wij de onttrekkingen aan de reserve ter dekking van een project tot maximaal het bedrag dat voor dat project door PS beschikbaar is gesteld en nooit hoger dan de maximaal te dekken lasten voor deze bestemming in het boekjaar. Daarbij wijken wij alleen af van de begrote jaarschijf als de totale meerjarige begrote lasten van het geaccordeerde project niet wijzigen. Uiteraard blijft het college van GS in de jaarrekening verantwoording afleggen over de verschillen tussen de begrote en werkelijke baten, lasten, stortingen en onttrekkingen.

4.3 Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's te kunnen opvangen. In de Financiële verordening en de kadernota reserves wordt een minimale omvang van de algemene reserve voorgeschreven die wij aanhouden om optredende risico's af te dekken. In onderstaand overzicht is de omvang van de algemene reserve aangevuld met de verwachte toekomstige ontwikkelingen afgezet tegen de huidige criteria voor de minimale omvang. Hieruit blijkt dat de omvang van de algemene reserve op dit moment toereikend is om te voldoen aan de gestelde criteria.

We voorzien, zoals ook vermeld in de geactualiseerde meerjarenraming in hoofdstuk 5 van deze kaderbrief een toename in de structurele algemene dekkingsmiddelen. Dit heeft als gevolg dat, op basis van de 25% norm uit de financiële verordening, de minimale omvang van de algemene reserve in absolute zin ook zal toenemen. Gezien deze ontwikkeling en de grote mate van onzekerheid over zowel de inkomsten vanuit het provinciefonds als over de impact van de macro economische ontwikkelingen op de provinciale begroting, achten wij het als college verstandig om op dit moment prudent financieel beleid te voeren en het geringe surplus in de algemene reserve ten opzichte van de huidige normen te behouden.

Omvang Algemene reserve	Bedrag x € 1 miljoen
Beginstand 2022 (op basis van eindstand jaarrekening 2021)	€ 186
Toevoeging uit resultaatbestemming 2021 t.b.v. uitgestelde intenties (EBW) en decentralisatie-uitkeringen	€ 13,6
Begrote stortingen in 2022 en 2023	€ 6
Begrote uitgaven in 2022 t/m 2024	-/- € 69
Totaal	€ 137
<i>Geormerkte bedragen:</i>	
Omzetting kapitaallasten reserves in 2021	--/- € 31
Opbouw weerstandscapaciteit t.b.v. ROM	-/- € 2
Niet-beklemd deel Algemene reserve	€ 104
Minimale omvang algemene reserve op basis van criteria 25% structurele algemene dekkingsmiddelen	€ 100
Minimale omvang algemene reserve op basis van netto risicobedrag (jaarrekening 2020)	€ 33
Vereiste minimale omvang algemene reserve (hoogste norm geldt)	€100

---

5. Geactualiseerde meerjarenraming en beleidsvoorstellen 2023-2026

In deze kaderbrief actualiseren wij op basis van de thans bekende budgettaire ontwikkelingen het financieel kader 2023-2026. De budgettaire ontwikkelingen zijn opgedeeld in technische bijstellingen (5.1) en inhoudelijke voorstellen (5.2). Per regel wordt onder de betreffende tabel toegelicht waar de mutatie betrekking op heeft. De beide categorieën gezamenlijk resulteren in het gepresenteerde meerjarenbegrotingssaldo in deze kaderbrief 2023.

Gezien de onzekerheden zoals genoemd in het hoofdstuk 'trends en ontwikkelingen' en de huidige volatiele macro economische situatie, zoals beschreven in het hoofdstuk 'macro economische ontwikkelingen' kiezen GS er in deze kaderbrief voor om prudent financieel beleid te voeren. Dit betekent dat we alleen extra budget reserveren in de begroting voor onvermijdelijke uitgaven en noodzakelijke bijstellingen om in de uitvoering te kunnen (blijven) voldoen aan (wettelijke) vereisten. De financiële ruimte die door deze terughoudendheid ontstaat biedt flexibiliteit om toekomstige financiële tegenvallers op te vangen en om in te kunnen spelen op urgente ontwikkelingen waar provinciale inzet vereist is.

In hoofdstuk zes zullen apart de voorstellen en wijzigingen gepresenteerd worden die voor het lopend jaar 2022 zijn opgenomen. Het gaat hierbij om mutaties die formeel in de tweede begrotingswijziging 2022 verwerkt zullen worden, maar in het kaderbriefproces al naar voren zijn gekomen.

5.1 Technische bijstellingen

Technische bijstellingen betreffen bijstellingen naar aanleiding van actualisatie van berekeningen op basis van bestaand, eerder door PS geaccordeerd beleid of autonome posten, waar de provincie geen invloed op heeft, zoals het provinciefonds.

Regel	Financieel kader (x € 1 miljoen)	2023	2024	2025	2026
0.	Vigerende meerjarenraming begroting 2022 (na wijzigingen op primitieve begroting)	-0,22	-1,64	-18,95	-21,19
	Subtotaal meerjarenraming	-0,22	-1,64	-18,95	-21,19
1a.	Provinciefonds (septembercirculaire)	-2,40	-2,74	-3,78	-4,99
1b.	Maartbrief provinciefonds	-11,54	-20,22	-23,11	-8,67
2a.	Opcenten motorrijtuigenbelasting	-4,00	-4,00	-4,00	-4,00
2b.	Opcenten: compensatie elektrische voertuigen	-15,60	-15,60	-15,60	-15,60
3.	Dividend	-2,42	-2,42	-2,42	-2,42
4.	Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen	12,62	17,20	21,45	25,97
5.	Faunaschade	4,30	4,30	4,30	4,30
6.	IPO en BIJ 12 begroting 2022 (structurele effect Eerste begrotingswijziging)	2,10	2,10	2,10	2,10
7.	V-MaaS: verschuiving in de tijd	1,05	1,05	-	-
8.	Bijstelling capaciteitskosten (structurele effect Eerste begrotingswijziging)	2,21	2,21	2,21	2,21
9.	Renteresultaat	-1,14	-1,14	-1,14	-1,14
10.	Overige technische bijstellingen	-0,07	-2,06	-1,34	-1,6
	Subtotaal technische bijstellingen	-14,89	-21,32	-21,33	-3,84
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen	-15,11	-22,96	-40,28	-25,03

---

0. Vigerende meerjarenraming begroting 2022

Het startpunt voor het financieel kader 2023-2026 is het saldo van de meerjarenraming bij de primitieve begroting 2022 inclusief de mutaties uit de Eerste begrotingswijziging 2022.

---

1. Provinciefonds o.b.v. mutaties septembercirculaire 2021

De raming van het provinciefonds is bijgesteld op basis van de volgende documenten en gebeurtenissen:

- a) Het structureel verwerken van de mutaties die voortvloeien uit de septembercirculaire 2021 van het provinciefonds. Dit betreft met name correcties als gevolg van wijzigingen in de omvang van de accessen. Dit komt zowel door een hogere geraamde loon- en prijsontwikkeling in de Macro Economische Verkenning van het Centraal Planbureau als door een positieve volumeontwikkeling. Het kabinet heeft daarnaast vanaf 2022 aanvullende middelen uitgetrokken voor een aantal beleidsterreinen, waaronder voor klimaatmaatregelen. Daarnaast zijn de kosten voor het compenseren van de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag opwaarts bijgesteld. Ook andere uitgaven zoals die in de zorg en de EU-aftrekten zijn opwaarts bijgesteld. Voor al deze uitgaven geldt dat dit ramingen betreffen. Op het moment dat de daadwerkelijke uitgaven lager blijken te zijn, zal dit ook leiden tot een lager accres;
- b) De uitwerking van de maartbrief: Het Rijk heeft op 6 april jl. de maartbrief gepubliceerd waarin het Ministerie van Binnenlandse Zaken een eerste doorkijk geeft van de doorwerking van het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' op het provinciefonds. In de extra maartbrief van het provinciefonds is vermeld dat op basis van informatie uit het Coalitieakkoord de provincies extra geld krijgen als gevolg van hogere accessen en het afschaffen van de opschalingskorting. Voor de provincie Noord-Holland gaat het om de bedragen zoals deze zijn opgenomen op regel 1b in deze Kaderbrief. Zie voor een nadere toelichting op de maartbrief hoofdstuk 2 'Trends en ontwikkelingen' onder 2.3 'Ontwikkelingen provinciale inkomsten'.

---

2. Opcenten motorrijtuigenbelasting

- a) Het maximale opcenten tarief dat wij mogen heffen is per 1 januari 2022 verhoogd van 116,8 opcenten in 2021 naar 118,4 opcenten in 2022. Met het huidige niveau van de opcenten (67,9) komt de onbenutte belastingcapaciteit voor 2022 uit op € 167,4 miljoen.

Dit biedt een theoretische ruimte om de inkomsten van de provincie te verhogen en daarmee eventueel dreigende begrotingstekorten te dichten. Hiervan is op dit moment geen sprake. Bij de berekening van de opbrengst hebben wij het tarief van de opcenten ook in de komende jaren ongewijzigd gelaten op 67,9 opcenten. Het tarief in Noord-Holland blijft hiermee het laagste in Nederland. De opbrengst opcenten voor 2022 en volgende jaren ramen wij op € 229,1 miljoen gebaseerd op de theoretische belastingopbrengst, zoals wij die in januari 2022 van de belastingdienst hebben ontvangen.

Zoals uit de tabel hierboven blijkt, gaat het om een stijging van €4 miljoen ten opzichte van de Begroting 2022. Dit is het gevolg van autonome groei van het aantal voertuigen en mutaties in de verdeling daarvan over de gewichtsklassen

- b) Daarnaast heeft de minister van Binnenlandse Zaken toegezegd dat voor het dossier 'Gederfde opcenten als gevolg van vrijstelling MRB elektrische voertuigen provincies' gespreid over drie jaar €372 miljoen beschikbaar wordt gesteld (€124 miljoen per jaar in de jaren 2022-2024). Voor de provincie Noord-Holland betekent dat een jaarlijkse

compensatie van €15,6 miljoen. In deze Kaderbrief gaan we uit van een structurele compensatie omdat wij ervan uitgaan dat deze middelen ook na 2024 gecompenseerd worden. Dit kan dan als gevolg van het afschaffen van het 0-tarief voor elektrische auto's of door additionele compensatie van het Rijk.

---

3. Dividenden

De verwachte dividend opbrengsten worden verhoogd met €2.420.000.

Dit wordt verklaard door een 2-tal mutaties:

1. Verhoging van de verwachte dividend opbrengst Alliander: op basis van de dividendopbrengsten van de afgelopen jaren en de resultaatsverwachting voor de komende jaren is de verwachte dividendopbrengst voor Alliander verhoogd met €2 miljoen tot een bedrag van € 7 miljoen.
2. Verhoging van de verwachte dividend opbrengst Bank Nederlandse Gemeenten (BNG): Op basis van de gerealiseerde resultaten in het verleden en de toekomstige resultaatverwachting wordt de opbrengst verhoogd met €400.000.

---

4. Indexering: ophogen stelpost prijsstijgingen

Dit betreft een aantal correcties op de jaarschijven. Het gaat hierbij om een actualisatie van de stelpost prijsstijgingen. Voor de herberekening van deze stelpost zijn de volgende begrotingsposten meegenomen:

- de beheer en onderhoudskosten voor infrastructuur;
- de capaciteitskosten en de materiële overheadkosten;
- de bijdragen aan omgevingsdiensten en recreatieschappen;
- de OV-consessies;
- de fractievergoedingen

Het gaat hierbij om de reguliere ophogingen van de hierboven genoemde onderwerpen.

---

5. Faunaschade

De provincie Noord-Holland heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te verstrekken in de schade die wilde dieren aan hun gewassen veroorzaken, wanneer deze ondernemers worden belemmerd bij beheer en schadebestrijding daar waar het om wettelijk beschermde diersoorten gaat. Verreweg het grootste deel van de tegemoetkomingen in faunaschade is het gevolg van vraatschade door ganzen. De totale omvang van deze tegemoetkomingen is zeer variabel en deels niet beïnvloedbaar, omdat weersomstandigheden en prijsontwikkeling van agrarische producten (zoals gras) hier een belangrijke rol in spelen.

Wanneer grondgebruikers niet belemmerd worden in hun mogelijkheden om hun gewassen te beschermen, is geen tegemoetkoming van toepassing. In veel gebieden in Noord-Holland is geen sprake van dergelijke belemmeringen. Daarom is conform het coalitieakkoord het eigen risico voor agrarische ondernemers bij schade door ganzen verhoogd van 5% naar 20%. De regeling is per 1 mei 2021 van kracht geworden. In afwijking hiervan wordt bij het gewas overjarig grasland de wijziging toegepast vanaf de zomersnede, zodat binnen de schadepriode van de zomersnede (1 april tot 1 oktober) dezelfde tegemoetkoming wordt gehanteerd.

In 2021 bedroegen de kosten als gevolg van de faunaschade circa € 10 miljoen. Dat is aanzienlijk meer dan de circa € 6 miljoen waar structureel rekening mee wordt gehouden in de vigerende begroting. Omdat de hogere kosten in 2021 een structureel karakter hebben en het niet in de lijn der verwachting ligt dat dit bedrag de komende jaren zal dalen wordt het budget voor de Tegemoetkoming Faunaschade meerjarig bijgesteld naar € 10 miljoen.

---

6. IPO en BIJ 12 begroting (EBW 2022)

Op 23 augustus 2021 is de conceptbegroting van het IPO en BIJ12 besproken in een technische briefing door PS. Na de goedkeuring van het IPO-bestuur zijn de twee begrotingen ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering van het IPO. Op 2 november 2021 heeft de AV de twee begrotingen goedgekeurd. De begrotingen van het IPO en BIJ12 leiden tot een hogere bijdrage voor de provincie Noord-Holland. Deze is voor 2022 verwerkt in de Eerste begrotingswijziging 2022. De bijstelling in deze kaderbrief betreft de verwachte meerjarige doorwerking van de huidige IPO & BIJ12 begroting op onze bijdrage.

---

7. V-MaaS: verschuiving in de tijd

Bij de kaderbrief 2022 is besloten om voor het uitvoeren van verkeersmanagement over te gaan op de oplossing ‘Verkeersmanagement as a Service (V-MaaS). Voor de overgang van de huidige situatie naar de nieuwe oplossing is een transitiebudget beschikbaar gesteld over de periode 2021-2023.

De transitie in het netwerkmanagement van de huidige situatie naar de V-MaaS oplossing heeft vertraging opgelopen. In 2021 is hierdoor € 2.1 mln. minder uitgegeven dan eerder voorzien (zie ook laatste begrotingswijziging 2021). Dit budget is nog wel nodig voor de voorziene transitie dus wordt deze € 2,1 mln. toegevoegd aan de begroting verdeeld over 2023 en 2024.

---

8. Bijstelling capaciteitskosten provinciale organisatie (EBW 2022)

Deze bijstelling betreft de meerjarige doorwerking van de bijstelling ‘capaciteitskosten provinciale organisatie’ in de Eerste begrotingswijziging 2022.

Door verschuiving van de inzet van capaciteit ten behoeve van investeringsprojecten naar inzet ten behoeve van beheer- en onderhoudsprojecten en -activiteiten is een bedrag van € 1.362.000 aan de capaciteitskosten toegevoegd ter dekking van de gewijzigde capaciteitsbegroting. Daarnaast wordt, door aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt met als gevolg hiervan stijgende inhuurkosten, € 844.000 aan capaciteitskosten toegevoegd ter dekking van de gewijzigde capaciteitsbegroting.

---

9. Renteresultaat

In december 2021 is een lening verstrekt van afgerond €55 miljoen aan Alliander. Alliander is een deelneming van de provincie en heeft in een eerder stadium aangegeven dat hun kapitaalstructuur verstrekt moet worden om hun taken als energieleverancier te kunnen blijven uitvoeren. Met name de energietransitie en het Klimaatakkoord hebben enorme impact op hun taak als netwerkbeheerder. De lening is verstrekt om ervoor te zorgen dat het netwerk van Alliander verbetert kan worden zodat energie betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft.

Op deze verstrekte lening ontvangen wij een rentepercentage van 2,075%. Dit zorgt voor een extra jaarlijkse rentebate van €1,1 miljoen.

10. Overige technische bijstellingen

Onder overige technische bijstellingen zijn een aantal posten opgenomen die niet het gevolg zijn van wijzigingen in de uit te voeren activiteiten van de provincie of waarbij sprake is van reguliere jaarlijkse bijstellingen. Het gaat hierbij om eenmalige (administratieve) correcties in de administratie.

5.2 inhoudelijke beleidsvoorstellen kaderbrief 2023

Hieronder zal een onderbouwing gegeven worden van de inhoudelijke beleidsvoorstellen bij de kaderbrief 2023.

Regel	Financieel kader (x € 1 miljoen)	Progra mma	2023	2024	2025	2026
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen		-15,11	-22,96	-40,28	-25,03
11.	Aanpak stikstofopgave en actualisatie Natura 2000 beheerplannen		1,35	0,9	0,9	-
12.	Verder met informatiebeveiliging & security		1,8	1,8	1,3	1,3
13.	Uitvoering stikstof OD NHN		1,43	1,43	1,43	1,43
14.	Uitvoering VTH-taken (inclusief Roadmap Plus), transitie naar groen staal en gezondheidsonderzoeken		1,65	0,56	0,56	-
15.	Implementatie SWUNG-2		0,23	0,23	0,17	0,17
	Subtotaal beleidsvoorstellen		6,46	4,92	4,36	2,9
	Totaal begrotingssaldo na inhoudelijke voorstellen		-8,65	-18,04	-35,92	-22,13

---

11. Aanpak stikstofopgave en actualisatie Natura 2000 beheerplannen

Uit de Begroting van het IPO blijkt dat de kosten voor het Programma Vitaal Platteland stijgen. De stijging wordt met name veroorzaakt door kosten voor het 'Interprovinciale Programma Stikstof en Natuur' (IPSN). Uit de 'IPO Begroting 2022' blijkt dat het IPO de lasten voor 'Vitaal Platteland' i.v.m. het IPSN in ieder geval t/m 2025 op eenzelfde niveau heeft geraamd.

Extra Capaciteit

Ook bij Provincie Noord-Holland zal extra inzet op het Stikstofdossier de komende jaren onverminderd nodig zijn. Dit vraagt om extra capaciteit en inhuur van specifieke kennis (€ 568.000 per jaar). Voor 2022 zijn deze extra lasten reeds opgenomen in de Eerste Begrotingswijziging 2022. Daarbij is tevens aangekondigd dat het voornemen is deze extra lasten bij de Kaderbrief 2023 meerjarig te ramen. In lijn met de meerjarenraming van het IPO én in de verwachting dat extra inspanning op dit dossier vanuit de provincies de komende jaren nodig blijft, in ieder geval t/m 2025.

Actualisatie Natura2000 beheerplannen

Daarnaast is er de komende jaren extra budget nodig om de Natura2000 beheerplannen die in de afgelopen jaren zijn opgesteld te actualiseren. Provincie Noord-Holland is voor 14 Natura2000 gebieden het bevoegd gezag. Elke zes jaar worden de beheerplannen geëvalueerd en zo nodig weer geactualiseerd. Budget is nodig voor o.a. evaluatie, onderzoek, advisering, kartering, media, etc. Tot op heden konden de kosten hiervoor worden opgevangen binnen het Programma Groen. Dit is echter, mede door de gestegen kosten voor onderzoeks- en adviesopdrachten, niet langer mogelijk. De kosten bedragen € 325.000 per jaar.

Provinciebrede Uitvoeringsagenda Stikstof

De provincie bewerkstelligt conform de 'Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek 2021-2022' (2021) reductie van de stikstofuitstoot (en daarmee -depositie) via twee sporen, te weten gebiedsgerichte aanpak en provinciebrede aanpak voor de sectoren landbouw, havens en industrie, wonen en mobiliteit. GS concretiseert de provinciebrede aanpak in een Provinciebrede Uitvoeringsagenda (instemming van GS voorzien eerste helft 2022). Daarin wordt aangegeven welke aangrijpingspunten er zijn voor de vier sectoren om bij te dragen aan de reductiedoelen. Met de voorzet in deze kaderbrief wordt geanticipeerd op de uitvoeringsagenda om daarna voortvarend te kunnen starten met de activiteiten.

---

12. Verder met informatiebeveiliging en security

De Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) is een normenkader voor de beveiliging van informatiesystemen bij de overheid. De BIO is gebaseerd op internationale ISO-normen. Alle overheidslagen moeten stapsgewijs gaan voldoen aan de BIO.

Om als provincie Noord-Holland verder te gaan voldoen aan de BIO investeren we in de komende jaren in technische voorzieningen op het terrein van informatieveiligheid en security. Het gaat hierbij om Security Information and Event Management (SIEM), Security Operations Center (SOC) en Mobile Device Management (MDM).

Deze voorzieningen gaan we binnen de hele provincie inzetten, dus zowel voor de werkplek en de applicaties als voor de ICT-omgeving met betrekking tot de objecten in de openbare ruimte (bijvoorbeeld bruggen en tunnels).

De bovenstaande technische voorzieningen zijn vanuit het perspectief van ICT-veiligheid een belangrijke en logische stap. Echter, ICT-veiligheid en security zijn thema's die blijvend aandacht gaan vragen.

---

13. Uitvoering stikstof OD NHN

De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) voert de vergunningverlening, toezicht en handhaving uit op het gebied van stikstof. Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Als gevolg van de uitspraak is de passende beoordeling die ten grondslag lag aan het PAS onbruikbaar geworden als basis voor toestemmingverlening. Voor de uitspraak van de RvS was een (groot) deel van de situaties rondom stikstof niet vergunning plichtig. Er gold een vrijstelling of een meldplicht tot 1 mol. Die situaties zijn met het vervallen van het PAS vergunningplichtig geworden. In december 2019 heeft de provincie de beleidsregels intern en extern salderen vastgesteld, waardoor vergunningverlening weer op gang is gekomen. Voor het stikstofdossier zijn op 29 juni 2020 door provinciale Staten middelen beschikbaar gesteld aan de OD NHN voor de jaren 2020 tot en met 2022 (Kaderbrief 2021). Met de OD NHN is afgesproken eind 2021 te evalueren hoeveel budget voor 2023 en verder nodig is. Deze budgetaanvraag is hiervan het resultaat.

Om continuïteit en kwaliteit in de uitvoering te waarborgen heeft de OD NHN de benodigde capaciteit voor vergunningverlening, toezicht en handhaving en juridische procedures berekend. Uit de evaluatie en berekening van de benodigde capaciteit komt een bedrag van afgerond € 1,4 miljoen per jaar. De te verwachten hoeveelheid werk, de maatschappelijke en juridische ontwikkelingen, de kabinetsplannen, de krapte op de arbeidsmarkt (ook voor tijdelijke inhuur) en de daarmee nauw samenhangende borging van de personele en kwalitatieve continuïteit bij de OD NHN maken dit realistisch en verantwoord.

Stapsgewijs wordt toegewerkt naar een nauwkeurigere inschatting van de kosten voor vergunningverlening op het gebied van stikstof. Uiteindelijk is kostendekkendheid daarbij het eindstation.

Daarnaast wordt in het kader van het inrichten van een regieorganisatie bij het rijk ook een zogenaamd artikel 2 onderzoek Wet Financiële Verhoudingen voorzien om te bezien of er voldoende capaciteit en middelen beschikbaar zijn bij provincies om de stiksoftaken te kunnen verrichten. Dit zou te zijner tijd kunnen leiden tot een aanpassing van de algemene uitkering van het provinciefonds.

---

14. Uitvoering VTH-taken (inclusief Roadmap Plus), transitie naar groen staal en gezondheidsonderzoeken

Naast de reguliere inzet voor vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH) bij Tata Steel én het Uitvoeringsprogramma Tata Steel 2020 - 2022 (UVP 2020-2022) zijn extra inzet en middelen noodzakelijk voor de uitvoering van de VTH-taken bij Tata Steel. De extra middelen zijn nodig voor de volgende zaken:

- Dekking uitvoeringsovereenkomst 2022
- VTH taken Roadmap Plus
- Verlenging uitvoeringsprogramma Tata 2020-2022 / ZZS / Transitie naar groen staal
- Uitbreiding capaciteit provincie

Het dossier Tata Steel vraagt niet alleen om extra VTH-capaciteit, maar ook om een uitbreiding van de capaciteit bij de provincie zelf. Met name voor de transitie naar groen staal. Ook worden er meerdere extra (gezondheid)onderzoeken uitgevoerd in opdracht van de provincie. In de tabel hieronder worden de verwachte kosten nader gespecificeerd.

Onderdeel	Status	2022	2023	2024	2025
Dekking uitvoeringsovereenkomst 2022	Voorstel kaderbrief 2023	€ 371.000	€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000
Verlenging uitvoeringsprogramma Tata 2020-2022 / Roadmap Plus / ZZS / kwartiermakers groen staal omgevingsdienst	Voorstel kaderbrief 2023	€ 721.000	€ 1.466.000	€ 285.000	€ 285.000
Onderzoekskosten	Voorstel kaderbrief 2023	-	€ 740.000	PM	-
Capaciteitskosten	Voorstel kaderbrief 2023		€ 298.000	€ 224.000	€ 224.000
Dekking prog. Tata Steel	Beschikbare Dekking	-€1.092.000	- € 908.000	-	-
TOTAAL bijstelling kaderbrief 2023		€ -	€ 1.650.000	€ 563.000	€ 563.000
<i>Doorkijk aanvullend verwachte kosten transitie groen staal. *</i>					
Verwachte totale kosten Omgevingsdienst transitie naar groen staal	Doorkijk totale kosten	-	€1.625.000	€2.253.000	€2.253.000
Provinciale coördinatie regeling transitie groen staal	Doorkijk totale kosten		€ 450.000 - € 800.000	€ 450.000 - € 800.000	€ 450.000 - € 800.000
Doorkijk aanvullend verwachte kosten transitie groen staal	Doorkijk totale kosten	-	€2.075.000 - € 2.425.000	€2.703.000 - €3.053.000	€ 2.703.000- € 3.053.000

Dekking uitvoeringsovereenkomst 2022

Met het Uitvoeringsprogramma UVP Tata Steel 2020 - 2022 (1514777/1536824) heeft GS op 17 november 2020 voor het jaar 2022 € 1.037.500 beschikbaar gesteld. De activiteiten voor de UVP 2020 - 2022 worden in de jaren 2020 - 2022 verwerkt in de jaarlijkse actualisatie van de uitvoeringsovereenkomst (UVO). In de UVO 2022 (1728966/1748887), die GS op 7 december 2021 heeft vastgesteld, is voor deze taken een bedrag opgenomen van € 1.408.264 (i.e. het bedrag van 2021 plus indexatie). Hierdoor is € 370.764 (€ 1.408.264 - /- € 1.037.500) niet gedekt met het besluit van 17 november 2020.

Dit bedrag wordt gedekt door het naar voren halen van de € 2 miljoen voor 2023 en 2024 voor het Programma Tata Steel naar 2022 en 2023.

Daarnaast is voor de monitoring van de luchtkwaliteit het meetstation aan de locatie Bosweg, Wijk aan Zee, van ons luchtmeetnetwerk uitgebreid met extra meetapparatuur. Voor het beheer

en de exploitatie van dit meetstation is structureel € 54.150 nodig. Deze kosten worden in 2022 gedekt vanuit het budget van het programma Gezonde Leefomgeving. Met dit Kaderbriefvoorstel worden deze middelen vanaf 2023 structureel aangevraagd.

VTH-taken: Roadmap Plus / Verlenging UVP 2020-2022 / ZZS / Kwartiermakers groen staal

Roadmap Plus

Na het vaststellen van het UVP 2020 - 2022 en het beschikbaar stellen van extra budget heeft Tata Steel in mei 2021 zijn Roadmap Plus gepubliceerd, met daarin extra maatregelen om versneld de leefomgeving te verbeteren. In oktober 2021 is deze Roadmap Plus door Tata Steel verder aangescherpt. De extra VTH-werkzaamheden voor de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) die deze extra maatregelen en versnelling betekenen, waren nog niet in het UVP 2020 - 2022 meegenomen. Door de versnelling en extra maatregelen voorziet de OD NZKG een aantal vergunningsprocedures die met voorrang moeten worden opgepakt. Hiervoor is 2.000 uur (€ 209.140) nodig in 2022.

ZZS

Daarnaast acht de OD NZKG het noodzakelijk om gelet op de uitkomsten van het onderzoek van het RIVM alle vergunde emissie relevante parameters (ERP) bij Tata Steel volledig en uitgebreid te controleren. Hiervoor is 800 uur (€ 83.656) nodig in 2022.

Daarnaast is 1.365 uur (€ 142.738) nodig in 2022 voor het beoordelen van het vermijdings- en reductieprogramma (VRP) van Tata Steel om de uitstoot van emissies van ZZS zoveel mogelijk te verminderen en nog verder te minimaliseren dan nu voorzien in de Roadmap Plus. Niet alleen Tata Steel emitteert ZZS, ook andere bedrijven die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen emitteren ZZS. In overleg met de OD NZKG wordt bepaald hoeveel extra middelen nodig zijn om de VRP's van deze bedrijven te beoordelen en te bevorderen dat zij hun emissies van ZZS verminderen en minimaliseren. Dit bedrag voor de overige bedrijven is nu nog niet bekend.

Verlenging UVP 2020-2022

Ten slotte loopt het UVP 2020-2022 in 2022 af. Om de koers die met het Programma Tata Steel 2020 - 2050 is ingezet (zoals scherp vergunnen en intensief monitoren en toezicht) voort te kunnen zetten, is het noodzakelijk de activiteiten in dit programma nog een jaar door te zetten. Hiervoor is in 2023 een bedrag nodig van € 1.180.162. Voor dit bedrag faciliteert de OD NZKG in 2023 bij bestuurlijke en beleidsmatige interventies door knelpunten in de huidige wet- en regelgeving inzichtelijk te maken en te adviseren over mogelijke wetsaanpassingen. Daarnaast zet de OD NZKG in op het verminderen van de meest relevante uitstoot (stofdeposities via plakmonsters en netwerk PM10-monitors), meer actualisaties, scherp vergunnen en het verankeren van de Roadmap Plus in de vergunning. Ook wordt het loket in Wijk aan Zee in stand gehouden.

Kwartiermakers transitie groen staal (OD NZKG)

De waterstof-route van Tata Steel naar groen staal is een innovatieve technologie. Wet- en regelgeving hieromtrent zijn nog volop in ontwikkeling. Op dit moment ontbreekt een concrete tijdsplanning van Tata Steel. Dit maakt het lastig om een goede inschatting te doen van, in het bijzonder, de fasering van de extra werkzaamheden van de OD NZKG voor de transitie naar groen staal. Om vanaf 2023 vergunningsaanvragen van Tata Steel te kunnen behandelen, moet in 2022 worden begonnen met het verwerven van kennis en expertise rondom waterstof. Hiervoor stellen we in 2022 en verder structureel middelen beschikbaar voor het werven van kennis, expertise én medewerkers op dit terrein bij de OD NZKG (2 fte -> € 285.476). Het duurt in de huidige arbeidsmarkt zeker zes maanden om gekwalificeerd personeel te werven.

Na het kwartier maken in 2022 blijven deze 2 fte structureel noodzakelijk voor de transitie groen staal (zie hierna).

Transitie groen staal

Afhankelijk van de planning van Tata Steel verwacht de OD NZKG boven op de 2 fte € 1.625.108 nodig te hebben in 2023 en vanaf 2024 structureel jaarlijks € 2.252.528 voor de VTH-activiteiten voor de transitie naar groen staal. Om de benodigde vergunningen versneld en gecoördineerd te kunnen beoordelen en verlenen, zal waarschijnlijk aan Provinciale Staten worden gevraagd de provinciale coördinatierегeling (PCR) toe te passen. De OD NZKG schat de kosten voor de coördinerende en uitvoerende taken op basis van deze PCR op € 450.000 - € 800.000 per jaar vanaf 2023. Deze kosten komen bovenop de genoemde € 1.625.108 voor 2023 en € 2.252.528 structureel vanaf 2024.

Er is nog geen dekkingsvoorstel voor de bedragen in de voorgaande alinea. We zijn van mening de extra kosten voor VTH-activiteiten voor de transitie naar groen staal moet worden gedekt met een bijdrage vanuit het Rijk. Hiervoor is het college in gesprek met het Rijk. Een deel van de kosten zal kunnen worden gedekt door het heffen van leges voor de aanvragen van Tata Steel voor omgevingsvergunningen (bouw en milieu). In overleg met de OD NZKG, het Rijk en Tata Steel wordt ieder jaar de fasering van de VTH-werkzaamheden en de financiering hiervan stap voor stap verder ingevuld (herijkingsmomenten).

Uitbreiding capaciteit provincie

Voor het structureel verstevigen van het team dat bij de provincie werkt aan het dossier Tata Steel is een uitbreiding nodig van 2 fte (schaal 12). Het programma Tata Steel 2020 - 2050 komt in een versnelde fase van uitvoering. Dit vraagt de komende jaren meer inzet op het vlak van:

- Coördinatie en aanscherping vergunningverlening Tata Steel
- Verankering en monitoring maatregelen Roadmap Plus
- Uitwerken en uitvoering herijking monitoring rondom milieu-emissies/-immissies in de IJmond
- Uitwerken en beleidsadvies rondom diverse aangekondigde gezondheidsonderzoeken
- Inzet ten behoeve van aanscherping normen en regelgeving
- Inzet ten behoeve van samenhang programma Tata Steel en energietransitie Noordzeekanaalgebied en stikstofproblematiek
- Inzet voor de realisatie van de groen staal route van Tata Steel
- Uitwerking en vormgeving overleg met de omgeving Industrie & Gezondheid IJmond

Onderzoeken in opdracht van de provincie

In het Programma Tata Steel 2020 - 2050 (1514777/1514873), vastgesteld door GS op 17 november 2020, is beschreven dat de provincie opdracht geeft voor aanvullend of nieuw onderzoek naar gezondheid(seffecten) en veiligheid in de IJmond als daar aanleiding voor is. Een voorbeeld van een mogelijk nieuw onderzoek, is een 'dagboekonderzoek' om meer te weten te komen over een relatie tussen luchtkwaliteit en gerapporteerde klachten in de IJmond. Ook worden de stofdepositieonderzoeken de komende jaren herhaald. Voorts is inzet vanuit RIVM, TNO en/of GGD ten behoeve van specifieke kennis over gezondheid en gezonde leefomgeving in de IJmond voorzien bij de onder B genoemde activiteiten.

Hiervoor is in 2023 in het totaal € 740.000 nodig. Dit is voor twee depositieonderzoeken (€ 350.000), een dagboekonderzoek (€ 140.000), aanvullende monitoring en peiling (€ 200.000), juridische inhuur (€ 25.000) en begeleiding overleg met de omgeving Industrie & Gezondheid IJmond (€ 25.000). In 2023 wordt begroot wat voor 2024 nodig is.

Reeds beschikbare dekking

Met de eerste begrotingswijziging 2021 is voor de jaren 2021 – 2024 in totaal € 4 miljoen beschikbaar gesteld vanuit de reserve Ontwikkelen provinciale infrastructuur ter dekking van het programma Tata Steel 2020 – 2050. Zowel in 2021 als 2022 is hiervan € 1 miljoen besteed/verplicht. Er resteert dus nog € 2 miljoen.

Rekening houdend met de dekking voor 2022 van het bedrag onder 'Dekking uitvoeringsovereenkomst 2022' dient er dan nog incidenteel een bedrag van € 1.086.000 voor 2023 te worden gedekt en structureel € 563.000 vanaf 2023.

Dit is exclusief de kosten voor de VTH-taken en PCR voor de transitie naar groen staal (tussen € 2.075.108 - € 2.425.108 in 2023 en vanaf 2024 structureel tussen € 2.702.528 - € 3.052.528). Deze kosten worden deels gedekt door leges voor vergunningsaanvragen en voor de dekking van het restant is GS in overleg met het Rijk.

---

15. Implementatie SWUNG-2

De huidige regelgeving uit de Wet Geluidhinder voor geluid van (spoor)wegen en industrie wordt inhoudelijk vernieuwd en straks geïntegreerd in het instrumentarium van de Omgevingswet. De provincie Noord-Holland is in het kader van SWUNG-2 verplicht mee te werken aan deze beleidsvernieuwing. Dit geldt voor onze provinciale wegen, maar ook voor de bestaande industrieterreinen van regionaal belang (zogenaamde gezoneerde bedrijventerreinen).

Het rijk heeft samen met provincies en gemeenten nieuwe geluidwetgeving opgesteld: Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid ([SWUNG](#)). De nieuwe wetgeving beoogt een betere bescherming tegen geluidhinder te realiseren, het bestaande stelsel van geluidwetgeving te vereenvoudigen en waar mogelijk de uitvoering verder te decentraliseren. SWUNG wordt gefaseerd ingevoerd: SWUNG I gaat over de Rijksinfrastructuur en is al sinds 2012 in werking. SWUNG 2 gaat over de provinciale wegen, gemeentelijke wegen en gezoneerde industrieterreinen en wordt met inwerkingtreding van de Omgevingswet geïmplementeerd. Voor weginfrastructuur is de deadline van implementatie 2024 en voor gezoneerde industrieterreinen is dat 2029.

Voor het implementatietraject is respectievelijk 2 jaar en 7 jaar de tijd. Nu de Omgevingswet, hoewel opnieuw uitgesteld, ingevoerd gaat worden is het zaak om te gaan starten met de implementatie van SWUNG-2 en met name voor onze provinciale wegen is dit een urgente kwestie. Voor de implementatie van SWUNG-2 zijn geen middelen beschikbaar op de exploitatiebegroting (nodig voor het verzamelen van data, vaststellen van geluidwaardes, aanvullend onderzoek) en is capaciteit niet voorzien binnen de huidige formatie (procesmanagement). Voor het aangevraagd budget moeten beide worden voorzien. Een onzekere factor is, dat we op dit moment van aanvragen nog niet scherp hebben hoe het proces van implementatie er precies uit moet komen te zien en welke kosten (budget en capaciteit) hiermee gemoeid zijn. Dat wordt wel duidelijk, omdat een plan van aanpak voor de implementatie voor SWUNG-2 in 2022 met prioriteit wordt opgesteld. De kosten die opgegeven worden in dit voorstel voor de Kaderbrief zijn dus indicatief, mogelijk is deze indicatie onjuist en zal er opnieuw over beslist moeten worden.

Zowel organisatorisch als op technisch vlak (kennis en data op orde) moeten we ons voorbereiden op het vaststellen van de geluidproductieplafonds (GPP's) voor provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang. De eerste stap die nu gezet moet worden is het inrichten van het implementatieproces (2022) waarin duidelijk moet worden welke procestappen gezet gaan worden, welke producten er opgeleverd moeten gaan worden en in welk tijdpad. Dat gaat onder andere over de samenhang met de overige geluidaspecten vanuit de Omgevingswet en

provinciaal beleid zoals het Actieplan geluid (verplicht programma onder de Omgevingswet), verkeersmodel, verkeersprognoses, dataverzameling, monitoringsopzet en een nieuwe saneringslijst. Daarnaast moet er een geluidmodel opgesteld worden en zullen geluidberekeningen en nadere analyses gemaakt moeten worden.

6. Tweede begrotingswijzing 2022

Zoals in hoofdstuk vijf is aangegeven is onderscheid gemaakt tussen de meerjarenraming (2023 tot en met 2026) en voorstellen voor het lopend jaar. In dit hoofdstuk worden de mutaties voor het lopend jaar 2022 vermeld.

6.1 Voorstellen tweede begrotingswijziging 2022

Regel	Financieel kader (x € 1 miljoen)	Programma	2022
0.	Vigerende meerjarenraming begroting 2022 (na wijzigingen op primitieve begroting)		2,68
1.	Provinciefonds		-
2.	Opcenten motorrijtuigenbelasting		-19,60
3.	Dividend		-2,42
4.	Stelpost indexering		10,20
5.	Faunaschade		4,3
9.	Renteresultaat		-1,14
10.	Overige technische bijstellingen		0,21
	<i>Saldo na technische bijstellingen</i>		<i>-5,77</i>
11.	Aanpak stikstofopgave en actualisatie Natura 2000 beheerplannen		0,27
15.	Implementatie SWUNG-2		0,12
	<i>Subtotaal inhoudelijke voorstellen</i>		<i>0,39</i>
	Eindsaldo tweede begrotingswijziging 2022 (na verwerking inhoudelijke voorstellen)		-5,38

0. Vigerende meerjarenraming 2022

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 0.

1. Provinciefonds

De raming van het provinciefonds in 2022 is bijgesteld op basis van de septembercirculaire 2021:

- Het betreft met name correcties als gevolg van wijzigingen in de omvang van de accessen. Dit komt zowel door een hogere geraamde loon- en prijsontwikkeling in de Macro Economische Verkenning van het Centraal Planbureau als door een positieve volumeontwikkeling. Het kabinet heeft daarnaast vanaf 2022 aanvullende middelen uitgetrokken voor een aantal beleidsterreinen, waaronder voor klimaatmaatregelen. Daarnaast zijn de kosten voor het compenseren van de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag opwaarts bijgesteld. Ook andere uitgaven zoals die in de zorg en de EU-aftrekten zijn opwaarts bijgesteld. Voor al deze uitgaven geldt dat dit ramingen betreft. Op het moment dat de daadwerkelijke uitgaven lager blijken te zijn, zal dit ook leiden tot een lager accres.

---

2. Opcenten motorrijtuigenbelasting

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 2.

---

3. Dividend

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 3.

---

4. Stelpost indexering

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 4.

---

5. Faunaschade

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 5.

---

9. Renteresultaat

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 9

---

10. Overige technische bijstellingen

Onder overige technische bijstellingen zijn een aantal posten opgenomen die niet het gevolg zijn van wijzigingen in de uit te voeren activiteiten van de provincie of waarbij sprake is van reguliere jaarlijkse bijstellingen. Het gaat hierbij om eenmalige (administratieve) correcties in de administratie.

---

11. Aanpak stikstofopgave en actualisatie Natura 2000 beheerplannen

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 11 van paragraaf 5.2 in deze Kaderbrief

---

15. Implementatie SWUNG-2

Zie hiervoor hetgeen beschreven als toelichting bij de jaren 2023 en verder onder regel 15 van paragraaf 5.2 in deze Kaderbrief